

Döviz Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortası ve İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesi

Currency-Indexed Life Insurance with Premium Refund and Its Evaluation from the Perspective of Islamic Law

Salih GÜNER¹

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Ana Bilim Dalı, Erzincan, Türkiye.
Asst. Prof. Dr., Erzincan Binali Yıldırım University, Faculty of Theology, Department of Islamic Law, Erzincan, Türkiye.

Makale Bilgisi / Article Information

Atıf / Citation: Güner, Salih. "Döviz Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortası ve İslâm Hukuku Açısından Değerlendirilmesi". *Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 36 (Haziran 2025), 85-102.

ÖZET

Bu makale, hayat sigortası kapsamında sunulan ve hayat sigortası ürününün farklı bir örneğini teşkil eden döviz endeksli prim iadeli hayat sigortasının İslâm hukuku açısından değerlendirilmesini ele almaktadır. Hayat sigortası, sigortacılık sistemindeki can sigortaları branşının bir alt başlığı olarak değerlendirilmektedir. Hayat sigortasında amaç, kişinin vefatı ya da maluliyeti gibi durumlarda geride kalanların veya bizzat sigortalının ekonomik kayıplarını gidermek veya ileri yaşlarda düzenli bir gelir sağlamaktır. Özellikle ülkemizde enflasyon oranının yüksek seyretmesi ve bu sebeple paranın değerinin sürekli değişmesi sebebiyle sigorta şirketleri döviz endeksli prim iadeli hayat sigortası ürününü sunmaya başlamışlardır. Bu sigorta türünde primler döviz endeksli olarak ödenmekte ve sözleşme süresi (genellikle 10 veya 12 yıl) sonunda vefat rizikosu gerçekleşmediği takdirde ödenen primlerin tamamı, döviz kuru üzerinden aynen iade edilmektedir. Öte yandan, vefat rizikosu gerçekleştiği takdirde lehtarlar döviz endeksli bir tazminat ödemesi yapılmaktadır. Sigorta ve hayat sigortası, literatürde çalışılmış olmakla birlikte hayat sigortacılığı kapsamında yeni bir ürün olan döviz endeksli prim iadeli hayat sigortasının, İslâm hukuku açısından değerlendirilmesi elzemdir. İslâm hukuku açısından bu sigorta türünün incelenmesinde öne çıkan temel meseleler genel olarak sigorta akdi kapsamında da tartışılan akitte garar (belirsizlik), kumar ve faiz unsuru ile sigorta şirketlerinin topladığı primlerin hangi yatırım enstrümanlarında değerlendirildiği hususudur. Çalışmada sigorta akdinde bulunduğu iddia edilen bu unsurlar tartışılmış ve bu unsurların döviz endeksli prim iadeli hayat sigortasında bulunup bulunmadığı hususu değerlendirilmiştir. Diğer taraftan belirlenen süre sonunda riziko gerçekleşmediği takdirde ödenen primlerin aynen iade edilecek olması ve bununla birlikte bu süre içerisinde primlerden elde edilen kârın şirkete ait olması İslâm hukuku açısından incelenmesi ve değerlendirilmesi gereken diğer hususlardır. Zira süre sonunda primlerin aynen iade edilecek olması, akdin karz üzerine mi inşa edildiği; yoksa sigorta akdi kapsamında yeni bir akit olarak mı değerlendirileceğini akla getirmektedir ki akdin karz olarak kabul edilmesinin veya sigorta akdi kapsamında yeni bir akit olarak değerlendirilmesinin farklı sonuçları bulunmaktadır. Döviz endeksli prim iadeli hayat sigortası kapsamında tartışılan bir diğer husus, belirlenen süre sona ermeden müşteri tarafından sigorta akdinden vazgeçilmesi durumunda ödenen primlerden yıllara göre farklı oranlarda kesinti yapılmasıdır. Çalışmada, böyle bir uygulamanın bulunmasının akdin meşruiyetine etkisi değerlendirilmiş ve ödenen primlerden kesinti yapılmasının ve kesintiden sonra kalan miktarın ise müşteriye iade edilmesinin önünde İslâm hukuku açısından herhangi bir engelin bulunup bulunmadığı tartışılmıştır. Son kısımda, Türkiye’de döviz endeksli prim iadeli hayat sigortası hizmeti veren sigorta şirketlerine dair bir inceleme yapılmıştır. Türkiye Sigorta’nın bu ürünü “faizsiz” olarak sunduğunu ve topladığı primleri katılım bankalarında değerlendireceğini taahhüt ettiğini belirtmesi önemli bir ayrıntıdır. İncelemeler neticesinde bu ürünü sunan diğer şirketlerin ise toplanan primlerde faizsizlik ilkesini gözetip gözetmediğine dair herhangi bir beyanlarının bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Ayrıca şunu da belirtmek gerekir ki burada zikredilen “faizsizlik” ilkesinden kasıt, ödenen primlerin değerlendirildiği yatırım alanıyla ilgilidir. Sektörde sunulan döviz endeksli prim iadeli hayat sigortası ürünü, hâlihazırda katılım sigortacılığı faaliyeti yürüten şirketler tarafından satılmamaktadır. Ürün, sadece konvansiyonel şirketler tarafından satılmakta ve bu şirketler içerisinde sadece birisi, topladığı primleri faizsiz olarak değerlendireceğini taahhüt etmektedir. Dolayısıyla döviz endeksli prim iadeli hayat sigortasının sadece bu şirket tarafından meşru olarak sunulduğu düşünülmektedir.

Geliş Tarihi

20.01.2025

Kabul Tarihi

10.03.2025

Yayın Tarihi

15.06.2025

Anahtar Kelimeler:

İslâm Hukuku,
Sigorta, Hayat
Sigortası, Prim İadeli
Hayat Sigortası, Faiz,
Garar.

ABSTRACT

Date of Submission
20.01.2025

Date of Acceptance
10.03.2025

Date of Publication
15.06.2025

Keywords:

Islamic Law,
Insurance, Life
Insurance, Return-of-
Premium Life
Insurance, Riba
(Interest), Gharar
(Uncertainty).

This article examines the Islamic legal evaluation of a foreign currency-indexed life insurance product with return of premiums, which represents a specific variant within the broader scope of life insurance. Life insurance is generally categorized as a sub-branch of personal insurance within the conventional insurance system. Its primary objective is to compensate for economic losses resulting from death or permanent disability, or to provide a steady income in later stages of life. In countries like Turkey, where high inflation causes continuous fluctuations in the value of money, insurance companies have introduced foreign currency-indexed life insurance products with premium return options. In such policies, premiums are paid based on a foreign currency index, and if the risk of death does not occur by the end of the contract period (typically 10 or 12 years), the full amount of premiums is refunded in the same currency value. If the insured passes away during the term, a foreign currency-indexed compensation is paid to the beneficiaries. While insurance and life insurance have been discussed in Islamic legal literature, the specific evaluation of this new product remains necessary. Key concerns in Islamic law regarding insurance include gharar (uncertainty), maysir (gambling), and riba (interest), as well as the types of investment instruments used by insurance companies. This study assesses whether these elements are present in the structure of the foreign currency-indexed life insurance with return of premiums. Another critical issue is the full refund of premiums if no risk occurs. This raises the question of whether the contract should be seen as a loan (qard) or a distinct contract within the insurance framework. The legal outcome changes significantly depending on this classification. Moreover, if the policyholder cancels the contract before maturity, deductions are made from the paid premiums depending on the elapsed time. The study evaluates the permissibility of such deductions under Islamic law and whether the remaining amount can be lawfully returned to the customer. The final part of the study examines the practices of insurance companies in Turkey offering this product. It is noteworthy that only Türkiye Sigorta claims to operate in accordance with Islamic principles by investing collected premiums in participation banks and marketing the product as interest-free. Other providers do not make similar declarations. It is important to clarify that interest-free in this context refers to how the premiums are invested, not necessarily to the overall structure of the product. Currently, this product is not offered by companies in the Islamic (participation-based) insurance sector and is only available through conventional insurers. Among them, only one company affirms compliance with interest-free investment practices. Therefore, from an Islamic legal perspective, the product is deemed potentially legitimate only when offered under such terms.

GİRİŞ

Sigorta, kişinin hayatındaki olağan dışı durumlara karşı haddinden fazla zarara uğramaması için ortaya çıkmış bir müessesedir. Diğer bir ifadeyle günlük hayat içerisinde var ve ölçülebilir olan rizikolara karşı teminat sağlayan bir kuruluştur. Farklı rizikolara teminat sağlayan çeşitleri olmakla birlikte hayat sigortası, sosyal ve ekonomik gelişmelere bağlı olarak kişilerin birikim ve korunma ihtiyaçlarını temel alan bir tür sigorta çeşididir.

Hayat sigortaları, günlük hayatta karşılaşılan risklere karşı kişiyi teminat altına alan sosyal güvenlik unsurlarının en önemli ayaklarından birisidir. Bu sigorta türü, gerçekleşme ihtimali bulunan vefat rizikosuna karşı kişiyi teminat altına almakla birlikte maluliyet ve yaşlılığa karşı da teminat altına almaktadır. Burada zikredilen vefat rizikosuna karşı teminat altına alma durumu kişinin yaşamasını garanti etmesi değil, vefat rizikosu gerçekleştikten sonra geride kalan lehtarlarının ekonomik anlamda zor durumda kalmamasını temin etmektir.

Sigortacılık faaliyetleri hususundaki fıkhi değerlendirmelere bakıldığında mal sigortaları ve can sigortalarının iki ayrı kategoride değerlendirildiği görülmektedir. Buna göre her iki sigorta türünün farklı olduğunu düşünenler mal sigortalarının caiz olduğunu düşünürken can sigortalarının ise caiz olmadığını belirtmişlerdir. Her iki ticari sigorta türünün caiz olduğunu düşünenler bulunmakla birlikte caiz olmadığını düşünenler de bulunmaktadır. Bu makalede, hayat sigortası ve bunun da özelinde birikimli hayat sigortasının bir türü olan dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası ele alınacaktır. Hayat sigortası branşının İslâm hukuku açısından değerlendirilmesine dair çeşitli çalışmalar bulunmakla birlikte dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası türünde herhangi bir çalışmaya rastlanılmamıştır.

Hayat sigortası branşında yapılan en önemli çalışmalardan birisi Hadi Sağlam'ın doktora tezi olan "İslâm Hukuku Açısından Hayat Sigortası" adlı çalışmasıdır.¹ Sağlam, bu çalışmasında hayat sigortasını tüm yönleriyle incelemekle birlikte birikimli hayat sigortası ve dövize endeksli prim iadeli hayat sigortasını detaylı bir şekilde tahlil etmemiştir. Bu hususta önemli görülen bir diğer çalışma ise İbrahim Paçacı'nın "Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi" adlı makalesidir.² Paçacı, bu makalesinde hayat sigortasını değerlendirmekle birlikte birikimli hayat sigortasından da kısmen bahsetmektedir. Paçacı'nın bu kapsamda olan diğer bir çalışması ise "İslâm Hukuku Açısından 'TARSİM' Kaza ve Hayat Sigortaları" adlı makalesidir.³ Paçacı, bu makalesinde de yukarıda zikredilen makalesiyle benzer tespitleri paylaşmaktadır. Bu hususta tespit edilen bir diğer çalışma Nihat Dalgın'ın "Kaza Hayat ve İşsizlik Sigortalarına Yeni Bir Yaklaşım" adlı çalışmasıdır.⁴ Dalgın, bu çalışmasında hayat sigortasını çeşitli açılardan incelemekle birlikte özel olarak birikimli hayat sigortasına yer vermemektedir.

Hayat sigortasıyla ilgili Türkçe çalışmaların yanı sıra Arapça ve İngilizce çalışmalar da bulunmakla birlikte makalenin konusunu teşkil eden dövize endeksli prim iadeli hayat sigortasını İslâm hukuku açısından tahlil eden bir çalışma bulunmamaktadır. Nitekim daha önce de ifade edildiği üzere bu çalışmada dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası ele alınacak ve bu sigorta türünün İslâm hukukuna uygunluğu tartışılacaktır. Bu kapsamda öncelikle hayat sigortasını ele alacak ve hayat sigortası türlerine değinilecektir. Ardından İslâm hukuku çerçevesinde hayat sigortası kapsamında yapılan tartışmalar ele alınacak ve dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası bu tartışmalar kapsamında değerlendirilecektir. Daha sonra ise dövize endeksli prim iadeli hayat sigortasının işleyiş ve uygulanış şekli incelenip bu konudaki kanaatimiz ifade edilecektir.

1. Hayat Sigortası ve Çeşitleri

Sigorta türleri, rizikonun konusu açısından farklı şekillerde gruplandırılmıştır. Bu farklı gruplandırmalar içerisinde hayat sigortası branşı, rizikonun konusu açısından can sigortaları içerisinde sınıflandırılmıştır.⁵ Hayat sigortalarının temel amacı, insanın güçten düştüğü ve çalışma ihtimalinin daha zayıf olduğu dönem olan yaşlılık zamanında kendisine bir destek sağlamak veya vefat durumunda ise geride bıraktığı lehtarlarına, uyum sağlama sürecinde kendilerinin sıkıntıya düşmemesini temin etmektir. Bu açıdan bakıldığında hayat sigortasının toplum içerisinde önemli bir yeri olduğu söylenebilir. Nitekim sigortalı vefat etmediği takdirde belirli bir birikime sahip

¹ Hadi Sağlam, *İslâm Hukuku Açısından Hayat Sigortası* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001).

² İbrahim Paçacı, "Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi", *Mütefekkir* 4/8 (Aralık 2017), 313-338.

³ İbrahim Paçacı, "İslâm Hukuku Açısından 'TARSİM', Kaza ve Hayat Sigortaları", *İslâmî Sigortacılık ve Finans Sempozyumu* (Çorum: Hitit Üniversitesi, 2021).

⁴ Nihat Dalgın, "Kaza Hayat ve İşsizlik Sigortalarına Yeni Bir Yaklaşım", *I. Uluslararası İslâm Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi*, ed. Mehmet Bayyigit (Konya: Kombad Yayınları, 1997).

⁵ Ferudun Kaya - Mehmet Kahya, *Sigorta ve Sigortacılık Yürürlükteki Sigorta Mevzuatına Göre* (İstanbul: Beta Yayıncılık, 2017), 29, 30.

olacak ve bu birikimi yaşlılık döneminde kullanabilecektir. Vefat etmesi halinde ise lehtarlarına bir tazminat ödenecek ve bu sebeple lehtarları vefat sebebiyle gerçekleşebilecek olan maddi kaybı en az miktarda hissedeceklerdir.

Hayat sigortası, sosyal ve ekonomik açıdan incelendiğinde hem bireye hem de topluma yansıyan tarafları olduğu görülmektedir. Birey açısından bakıldığında, bireyin belirli bir prim karşılığında kendisini bazı rizikolara karşı teminat altına aldığı görülmektedir. Toplum açısından bakıldığında ise toplumun, grup olarak hayat sigortası branşında geçerli olan rizikolara karşı kendisini teminat altına aldığını ve riski grup içerisinde dağıttığını görmekteyiz.⁶

Yukarıda ifade edildiği üzere hayat sigortasının temel amacı bireylere yaşlılığında ekonomik anlamda katkı sunmak veya vefat etmeleri halinde ise yakınlarına belirli bir tazminat sağlamaktır. Dolayısıyla zikredilen bu amaçlara matuf olmak üzere hayat sigortasının çeşitleri bulunmaktadır. Aşağıda sırasıyla bunlara değinilecektir.

1.1. Risk Ağırlıklı Hayat Sigortaları

Bu sigorta türünde, sigortalı olan şahsın sigorta akdinin devam ettiği bir esnada vefat etmesi halinde lehtarlarına poliçede belirlenen tazminat ödenmektedir. Risk ağırlıklı hayat sigortalarında vefat riskini teminat altına almanın yanı sıra sakat kalma gibi olumsuz durumlar için de teminat sağlanabilmektedir. Bu tür sigorta akdi 1 yıllık olarak yapılmaktadır ve 1 yıl içerisinde vefat gerçekleşmediği takdirde sigortacının sorumluluğu bitmekte ve sigorta ettirenin ödemiş olduğu prim geri iade edilmemektedir. 1 yıllık süre bittiğinde akdi yenilemek de mümkündür. Bu tür hayat sigortası birikimsiz hayat sigortası kapsamındadır.⁷

1.2. Birikimli Hayat Sigortaları

Hastalık veya herhangi bir kaza neticesinde meydana gelme ihtimali bulunan rizikolara karşı bireye teminat sağlayan veya zikredilen bu rizikoların gerçekleşmemesi durumunda ise belirlenen sürenin sonunda sigortalıya bir birikim sağlayan sistemdir. Bu sigorta türü 10 yıl veya daha uzun süreli olabilmektedir. 10 yıllık süre içerisinde vefat gerçekleştiğinde vefat teminatı alma hakkı bulunmaktadır. Vefat gerçekleşmediği takdirde ise 10 yılın sonunda elde edilen birikimi geri alma hakkı söz konusudur.⁸ Birikimli hayat sigortaları TL ve dövizde endeksli olarak yapılabilmeyle birlikte⁹ piyasa koşulları gereği dövizde endeksli yapılması tercih edilmektedir. Bu sigorta türünde kişinin tercihi göre bir ödeme planı belirlenebilmektedir.¹⁰

Birikimli hayat sigortalarında lehtar, süre sonunda vefat etmediği takdirde birikimin tamamını tek seferde alabileceği gibi bir sözleşme yaparak kendisine maaş bağlanmasını da isteyebilmektedir. Bu kapsamda lehtar için beş seçenek bulunmaktadır;

- 1) Toplu para alınarak sigorta sonlandırılabilir.
- 2) Paranın yarısı alınır ve geri kalan yarısı ile ise maaş bağlanması talep edilebilir.

⁶ Özgür Akpınar, "Hayat Sigortaları: Kavramsal Çerçevesi ve Tarihsel Gelişimi", *Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi*, ed. Fuat Erdal (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2018), 37.

⁷ Akpınar, "Hayat Sigortaları: Kavramsal Çerçevesi ve Tarihsel Gelişimi", 43.

⁸ Hadi Sağlam, *İslâm Hukuku Açısından Hayat Sigortası* (Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001), 96; İbrahim Paçacı, "İslam Hukuku Açısından 'TARSİM', Kaza ve Hayat Sigortaları", *İslâmî Sigortacılık ve Finans Sempozyumu* (Çorum: Hitit Üniversitesi, 2021), 35.

⁹ Hakan Özcan, "Hayat Sigortası Ürünleri ve Fiyatlandırma", *Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik*, ed. Fuat Erdal (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2018), 126.

¹⁰ Türkiye Sigorta, <https://www.turkiyesigorta.com.tr/urunlerimiz/hayat-sigortolari/dovize-endeekli-prim-iadeli-hayat-sigortolari> (Erişim 22 Ekim 2024); Anadolu Hayat Emeklilik, <https://www.anadoluhayat.com.tr/urunlerimiz/prim-iadeli-hayat-sigortasi> (Erişim 22 Ekim 2024); Garanti BBVA Emeklilik, <https://www.garantibbvaemeklilik.com.tr/prim-iadeli-hayat-sigortasi> (Erişim 22 Ekim 2024).

3) Toplu para almayıp ömür boyu maaş alınabilir.

4) Toplu para almayıp kendisinin belirleyeceği süre boyunca garantili maaş alabilir. Bu süre içerisinde vefat gerçekleştiği takdirde kalan süreye karşılık gelen toplu para lehtarlaraya ödenir.

5) Toplu para almayıp kendisinin belirleyeceği süre boyunca yüksek maaş alabilir. Ancak bu durumda vefat gerçekleşirse lehtarlaraya herhangi bir ödeme yapılmaz.¹¹

Birikimli hayat sigortalarında prim, şirket tarafından belirlenen teknik kesintilerden sonra yatırıma yönlendirilmekte ve nemalandırılmaktadır. Şayet sigorta TL üzerinden yapılmışsa birikime esas olan tutar ve kâr payı süre sonunda sigortalıya ödenmektedir.¹² Ancak dövizde endeksli hayat sigortalarında durum biraz daha farklıdır ki bu konuya bir sonraki başlık altında değinilecektir.

1.3. Dövizde Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortası

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası yukarıda da geçtiği üzere birikimli hayat sigortasının bir türüdür. Bu sigorta türünde ödemeler dolar kuruna endeksli olarak yapılmaktadır. Ödemelerin yıllık olarak yapılması mümkün olduğu gibi üç veya altı aylık olarak yapılması da mümkündür.

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasını diğer birikimli hayat sigortalarından ayıran en önemli husus birikim primi içermemesidir. Diğer bir ifadeyle dövizde endeksli olarak ödenen miktar, vefat durumu gerçekleşmediği takdirde aynen iade edilmekte ama bu süre zarfında primlerden elde edilen kazanç şirkete ait olmaktadır. Diğer taraftan teminat sağlanan rizikolardan herhangi birisinin gerçekleşmesi durumunda ise tazminat, dövizde endeksli olarak ödenmektedir.

Bu tür hayat sigortasında şirketin, primleri dövizde endeksli olarak almasıyla birlikte vefat rizikosunu gerçekleşmediği takdirde biriken miktarı dövizde endeksli olarak geri ödemesi ve süreç boyunca primlerden elde edilen kârın kendisine ait olması İslâm hukuku açısından tartışılması gereken bir ayrıntıdır ki bunun tartışmasına ilgili konu başlığı altında girilecektir.

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasına dair örnek bir tablo¹³ şu şekilde oluşturulmuştur:

Örnek Prim ve Teminat Tablosu

Prim İadeli Hayat Sigortası	Yaş	Police Süresi (Yıl)	Yıllık Ödeme Sayısı	Taksitli Prim (USD)	Yıllık Prim (USD)	Yaşam Teminatı Tutarı (USD)	Vefat Teminatı Tutarı (USD)
	25	10	4	500	2.000	20.000	201.648,85
	25	10	12	500	6.000	60.000	590.689,94

Prim İadeli Hayat Sigortası (Ek Teminatlı)	Yaş	Police Süresi (Yıl)	Yıllık Ödeme Sayısı	Taksitli Prim (USD)	Yıllık Prim (USD)	Yaşam Teminatı Tutarı (USD)	Vefat Teminatı Tutarı (USD)
	25	10	4	150	600	6.000	40.404,09
	25	10	12	60	720	7.200	47.350,77

¹¹ Paçacı, “İslam Hukuku Açısından ‘TARSİM’, Kaza ve Hayat Sigortaları”, 36; Özcan, “Hayat Sigortası Ürünleri ve Fiyatlandırma”, 117.

¹² İbrahim Paçacı, “Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi”, *Mütefekkir* 4/8 (Aralık 2017), 322, 323; Özcan, “Hayat Sigortası Ürünleri ve Fiyatlandırma”, 129.

¹³ Türkiye Sigorta, <https://www.turkiyesigorta.com.tr/urunlerimiz/hayat-sigortaları/dovize-endeksli-prim-iadeli-hayat-sigortaları> (Erişim 01 Kasım 2024).

Tabloda görüldüğü üzere sigorta 10 yıllık olarak planlanmış ve süre sonunda riziko oluşmadığı takdirde ödenen primin aynen iade edileceği belirtilmiştir. Vefat rizikosu gerçekleştiği takdirde ise tazminat tutarının ne kadar olabileceği örneklendirilmiştir.

2. Hayat Sigortası Çerçevesindeki Görüşler

Dövize endeksli prim iadeli hayat sigortasının tartışmasına geçmeden önce, öncelikle sigortanın meşruiyeti hususunda var olan görüşlere değinmek gerekmektedir. Ticari sigortanın meşruiyeti hakkındaki görüşler incelendiğinde genel olarak üç farklı düşüncenin var olduğu görülmektedir. Birinci görüşe göre ticari sigortanın hiçbir türü caiz değildir. Yani gerek zarar sigortaları olsun gerek can sigortaları olsun hiçbir surette ticari sigorta meşru görülmemektedir. İkinci görüşe göre ise hayat sigortaları caiz değil iken mal ve eşya sigortaları bir diğer ifadeyle zarar sigortaları caizdir. Bu görüşe göre kişinin hayatı, akde konu olamamakla birlikte herhangi bir malın sigortasının akde konu olması ve bir zarar meydana geldiğinde sigorta akdi kapsamında zararın karşılanması mümkündür. Üçüncü görüşe göre ise bazı şartlar muvacehesinde sigorta akdi asıl itibarıyla caizdir. Hayat sigortası veya zarar sigortaları arasında herhangi bir ayrım söz konusu değildir.¹⁴

Bu başlık altında sadece ticari maksatlı hayat sigortasının meşruiyeti hakkındaki görüşler zikredilecektir. Öncelikle şu ifade edilmelidir ki sigorta akdi kapsamında hayat sigortasına ayrı bir başlık açılmasının en önemli sebeplerinden birisi, hayat sigortasında akde konu olan şeyin ne olduğu üzerindeki tartışmalardır. Zarar sigortalarını caiz görüp, hayat sigortalarını caiz görmeyen görüşün en önemli gerekçelerinden birisi de bu olmalıdır. Ancak şunu da belirtmek gerekir ki hayat sigortası, kişinin hayatı üzerine yapılan ve bu sebeple kazanç temin edilen kumar niteliğinde bir sigorta türü değildir. Zira riziko gerçekleşip kişi vefat ettikten sonra tazminatın hak edilmesi açısından sigortayı yaptıran kişinin zaten bu akitten herhangi bir menfaati bulunmamaktadır. Hayat sigortasında asıl amaçlanan şey, riziko gerçekleşmesi durumunda geriye kalan aile fertlerinin yaşayacağı ekonomik sıkıntıyı hafifletebilmektir. Dolayısıyla şirketler açısından bu sigortanın ticari yönü olmakla birlikte bireyler açısından yardımlaşma yönü de bulunmaktadır. Hatta bireyler açısından yardımlaşma yönünün daha da ağır bastığı ifade edilebilir.

Türkiye’de hayat sigortasına cevaz vermeyen âlimlerin başında Hayrettin Karaman gelmektedir. İfade ettiği üzere hayat sigortasında zarar veya hasarı temin etme gibi bir durum bulunmamaktadır. Mal sigortalarına bakıldığında belirli bir zararı tazmin etme amacı vardır. Ancak hayat sigortası para verip karşılığında para almaktır ve bu sebeple hayat sigortasında faiz cereyan etmektedir.¹⁵ Ticari hayat sigortasını caiz görmeyen bir diğer çağdaş ilâhiyatçı Nihat Dalgın’dır. Dalgın, hayat sigortasının diğer branşlara göre daha fazla garar içerdiğini, akitte faiz unsuru bulunduğunu ve hayat sigortasının bir nevi kumar olduğunu belirtmiş ve tekâfül sistemi kapsamında bir öneride bulunmuştur.¹⁶

Hayat sigortasının caiz olmadığını savunan âlimlerden bir diğeri, Muhammed Ebû Zehrâ’dır. Ebû Zehra, hayat sigortasında kumar şüphesi bulunduğunu ifade etmiştir. Nitekim hayat sigortasında ödenen prim ile alınan tazminat arasında büyük miktarda bir farklılık bulunmakta ve bu da akdin kumara dönüşmesine sebep olmaktadır. Ebû Zehra ile aynı görüşe sahip olan bir diğer âlim ise

¹⁴ İbrahim Paçacı, “Birlikli Hayat Sigortasının Fıkhi Açısından Değerlendirilmesi”, *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*, ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş (Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022), 250, 251; Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), “<https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/3656/sigortanın-dini-hukmu>” (05 Aralık 2024); Nihat Dalgın, *Günümüzdeki Tartışmalı Dini Konular 2* (Samsun: Etüt Yayınları, 2010), 553-562.

¹⁵ Hayrettin Karaman, “<https://www.hayrettinkaraman.net/sc/00139.htm>” (Erişim 09 Ocak 2025); Hayrettin Karaman, *Günlük Hayatımızda Helâller ve Haramlar* (İstanbul: İz Yayıncılık, 2008), 218.

¹⁶ Dalgın, “Kaza Hayat ve İşsizlik Sigortalarına Yeni Bir Yaklaşım”, 903-912.

Ârif Cuveycâtî'dir. Cüveycâtî de hayat sigortasında faiz, garar, ve kadere karşı bir kefâlet bulunduğunu belirtmiş ve caiz olmayacağını ifade etmiştir.¹⁷

Burada hayat sigortasını caiz görmeyenlerin isimlerinin tamamını zikretmek amacımız dışındadır. Ama şu ifade edilebilir ki hayat sigortasını caiz görmeyenler genel olarak akitte garar ve faizin bulunduğunu, akdin kumar içerdiğini ve kadere karşı bir meydan okuma olduğunu ifade etmişlerdir.

Hayat sigortasının caiz olduğunu savunan görüşlerden birisi Din İşleri Yüksek Kurulu'na aittir. Kurul 2005 yılındaki toplantısında hayat sigortasını da konu edinmiş ve birikimli hayat sigortalarının caiz olma şartını, birikimlerin meşru alanlarda değerlendirilmesine bağlamıştır. Birikimli olmayan hayat sigortalarında ise sorumluluğun şirkete ait olduğunu ve şirketin faaliyetlerinin akde tesir etmeyeceğini belirtmiştir. Kurul'un ilgili karardaki ifadeleri şu şekildedir: "Sigortacının, birikimli hayat sigortası ile bireysel emeklilik tasarruf ve yatırım sistemi primleri dışındaki paraları hangi alanda değerlendirdiği, sigortacı ile sigortalı arasındaki ilişkide ve sigortanın hükmü üzerinde etkili değildir. Bu konuda sorumluluk sigortacıya aittir."¹⁸ Görüldüğü üzere Kurul, birikimli hayat sigortası olduğu takdirde birikimlerin faizsiz enstrümanlarda değerlendirilmesini gerekli görmüş; ancak birikimli sigorta olmadığı takdirde sorumluluğun şirkete ait olduğunu ve bunun akde tesir etmeyeceğini belirtmiştir. Bu konuda Kurul'un kararına katılmamakla birlikte ileriki başlıklarda Kurul'un bu görüşü tahlil edilecektir.

3. Sigorta Akdi Bağlamında Döviz Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortasının İslâm Hukuku Açısından İncelenmesi

Bu bölümde öncelikle genel olarak sigorta ve sigorta akdi özelinde hayat sigortası hakkındaki daha önce yapılmış olan tartışmalar ele alınacaktır. Nitekim hayat sigortası ve bunun da özelinde döviz endeksli prim iadeli hayat sigortası hakkında hüküm verebilmek ve meselenin iç yüzünü anlayabilmek için daha önce sigorta hakkında yapılmış olan tartışmaların incelenmesi gerekmektedir. Zira sigorta akdi hususunda yapılan tartışmaların büyük bir kısmının döviz endeksli prim iadeli hayat sigortası için de geçerli olduğunu söylemek mümkündür.

3.1. Akdin Garar İçermesi

Garar kelimesi, terim anlamı itibariyle akdin kesin olmayan şüpheli bir duruma dayanması anlamına gelmektedir.¹⁹ Serahsî (ö. 483/1090) eserinde gararı, sonucu belli olmayan şey olarak tanımlamıştır.²⁰ Kâsânî (ö. 587/1191) ise gararı "Varlık ve yokluk ihtimallerinin eşit olduğu, şüpheyne benzer bir durum" olarak tanımlamıştır.²¹ Fıkıh kitaplarında genel olarak gökteki kuşun, denizdeki balığın, olgunlaşmamış meyvenin satımında garar bulunduğu ifade edilmektedir.²²

¹⁷ M. Ahmet ez-Zerkâ - A. Muhammed Abdulaziz en-Neccar, *İslâm Düşüncesinde Ekonomi, Banka ve Sigorta*, çev. Hayreddin Karaman (İstanbul: İz Yayıncılık, 2009), 267; Sağlam, *İslâm Hukuku Açısından Hayat Sigortası*, 222.

¹⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), "https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/3656/sigortanın-dini-hukmu" (05 Aralık 2024).

¹⁹ Nihat Dalgın, "Ticari ve Alternatif Sigorta Sistemleri ve Sigortayla İlgili Bazı Problemlerin Fıkhi Açidan Değerlendirilmesi", *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*, ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş (Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022), 90; İbrahim Kâfi Dönmez, "Garar", *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1996), 13/366.

²⁰ Ebû Bekr Şemsü'l-e'imme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed es-Serahsî, *el-Mebsut* (Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1431), 12/194.

²¹ Ebû Bekir b. Mes'ûd el-Kâsânî, *Bedâ'i'u's-şanâ'i' fi tertibi's-şerâ'i'* (Beyrut: Dâru'l-Kütübü'l-İlmiyye, 1986), 5/163.

²² Dalgın, "Ticari ve Alternatif Sigorta Sistemleri ve Sigortayla İlgili Bazı Problemlerin Fıkhi Açidan Değerlendirilmesi", 90.

Hadis külliyyatında bu gibi şeylerin satımında garar bulunduğunu belirten hadisler bulunmaktadır.²³

Sigorta akdinin geçerliliği kapsamında üzerinde en çok tartışma olan başlıklardan birisi garardır. Nitekim ticârî sigortanın caiz olmadığını ifade eden âlimler, garar bulunması sebebiyle böyle bir akdin caiz olmadığını ifade etmişlerdir.²⁴

Sigorta akdinde garar bulunduğu düşüncesinin ön plana çıkmasının en önemli sebeplerinden birisi, İslâm hukukunun mal tanımlamasıdır. Sigorta primi karşılığında ne satın alındığı düşüncesi, ticari sigortanın meşruiyeti tartışmasını da beraberinde getirmiştir. Klasik dönem akitleri içerisinde sigorta akdine tamamen benzer herhangi bir sözleşme bulunmaması da görüş farklılıkları üzerinde etkili olmuştur. Yine sigorta akdinde, üzerine sözleşme yapılan şeyin ihtimalli olması, bir diğer ifadeyle akde konu olan rizikonun gerçekleşmesinin ihtimal kapsamında olması, sigorta akdinin garar içerdiğini düşündürmüştür. Zira riziko gerçekleşse bile ne zaman gerçekleşeceği ve hayat dışı sigortalarda tazminatın ne kadar olacağı akit anında belli değildir. Bu gerekçeler öne sürülerek sigorta akdinin garar içerdiği ve akdin meşru olmadığı görüşünü benimseyenler olmuştur.²⁵ Bu bakış açısı çerçevesinde, dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası değerlendirildiğinde şu noktalar dikkat çekmektedir: Rizikonun gerçekleşmesi durumunda ödenecek meblağ önceden belirlenmiştir. Bu nedenle, alınacak tazminat miktarı açısından herhangi bir belirsizlik bulunmamakta ve bu bağlamda *garar* unsuru söz konusu olmamaktadır. Ancak rizikonun gerçekleşip gerçekleşmeyeceği veya gerçekleşme zamanına dair bilginin mevcut olmaması, farklı bir açıdan *garar* unsurunu barındırmaktadır.

Yukarıda ifade edildiği üzere sigorta akdinde garar bulunduğu gerekçesiyle akdin caiz olmadığını ifade edenler bulunmakla birlikte sigorta akdinin garar barındırmadığı veya az bir garar barındırdığı ve bunun da akit üzerinde bir etkiye sahip olmadığı düşüncesini benimseyenler de bulunmaktadır. Bu görüşü benimseyenler arasında Din İşleri Yüksek Kurulu bulunmaktadır. Nitekim Kurul, sigorta ile ilgili 2005 yılındaki vermiş olduğu fetvada, her bir ayrıntısının kanun nezdinde düzenlenmiş olması sebebiyle sigorta akdinin tartışmaya götürecek kadar bir garar içermediğini belirtmiştir. Ayrıca akitteki ihtimal unsuru ise sadece sigortacı açısından bulunmaktadır. Bu ise sigorta sözleşmeleri tek tek ele alındığında bir belirsizlik oluşturabilir. Ancak, sigortacının yürüttüğü tüm sözleşmeler bir bütün olarak değerlendirildiğinde, sigorta sisteminde akdi geçersiz kılacak bir belirsizlik bulunmamaktadır. Çünkü sigorta sistemi, sigortacı açısından da ihtimal unsurunu ortadan kaldıran istatistiksel bir temele dayanmaktadır.²⁶ Zerkâ'nın görüşünün de bu yönde olduğunu söylemek mümkündür. Nitekim ifade ettiği üzere hadislerde bahsi geçen garar, bir tarafın kazancını diğer tarafın zararına ve tamamen şansa dayandırarak akdi kumar seviyesine taşıyacak derecede bir belirsizlik ve risk unsurudur. Ancak sigorta sözleşmelerinde böyle bir durum bulunmamaktadır.²⁷

Sigorta akdi, klasik fıkhnın akit teorisi bağlamında değerlendirildiğinde akdin garar içerdiği düşünülebilir. Çünkü sigorta akdinin ihtimâl içermesi, bir diğer ifadeyle rizikonun

²³ Ebü'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc Müslim, *el-Câmi 'u's-sahîh*, nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî (Kahire: y.y., 1374-75/1955-56), "Büyü" 2; Ebû 'Abdillâh Muhammed b. Yezîd İbn Mâce, *Sünen*, thk. Muhammed Fu'âd 'Abdülbâkî (Beyrut: Dâru İhyâi Kütübî'l-'Arabiyye, ts.), "Ticârât" 24.

²⁴ es-Siddîk Muhammed Emîn ed-Darîr, *el-Garar fi'l-'ukûd ve âsârühû fi't-tarbiâtü'l-mu'âsıra* (Cidde: el-Ma'hadü'l-İslâmî li'l-Buhûs ve't-Tedrib, 1993), 50.

²⁵ Dalgın, "Ticari ve Alternatif Sigorta Sistemleri ve Sigortayla İlgili Bazı Problemlerin Fıkhi Açıdan Değerlendirilmesi", 94, 95; Hasan Hacak, "İslâm Hukukunda Sigorta ve Fıkıh Bilginlerinin Sigortaya Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi", *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2006), 41; Ali Muhyiddîn el-Karadâğî, *et-Te'minü't-tekâfülî el-İslâmî* (İstanbul: Dâru'n-Nidâ, 2018), 1/168-172.

²⁶ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), "https://kurul.diyanet.gov.tr" (Erişim 22 Kasım 2024).

²⁷ ez-Zerqa - en-Neccar, *İslam Düşüncesinde Ekonomi, Banka ve Sigorta*, 222, 223.

gerçekleşmesindeki ihtimâl ve mal sigortalarında ödenecek tazminatın miktarının bilinmemesi akdin belirsizlik üzerine kurulduğunu düşündürmektedir. Din İşleri Yüksek Kurulu'nun da benimsediği üzere sigorta akdini bireysel olarak değerlendirmek yerine sistem olarak değerlendirmek vakıya daha uygundur. Zira sigorta akdi bir sistem olarak değerlendirildiğinde bu sistem içerisinde bazı kişiler rizikoya maruz kalmaya bile diğer bazı kişiler kesinlikle belirlenen rizikoya maruz kalacak ve toplanan primlerden tazminat ödenecektir. Dolayısıyla ayrı ayrı bireyler açısından bir ihtimal bulunsu bile sistem açısından düşünüldüğünde bazı kişiler tarafından rizikonun yaşanması kesindir. Ayrıca fıkıh tarihi içerisinde bu akde benzer akitler arayıp akdin cevazı üzerine düşünmek yerine sigorta, yeni bir akit olarak değerlendirmeli ve bu esas üzere hüküm verilmelidir.

3.2. Akdin Kumar İçermesi

Genel olarak sigorta akdi ve özelde ise hayat sigortası, kumar ile de ilişkilendirilmiştir. Bu ilişkilendirme, sigorta sözleşmesinin doğasında bulunan belirsizlik ve özellikle hayat sigortasında, sigorta yaptıran kişinin vefat edip etmeyeceğinin ihtimali olması gibi unsurlardan kaynaklanmaktadır. Nitekim vefat gerçekleşmediği takdirde sigorta yaptıran şahsın ödediği primlerin şirkete ait olması, vefat gerçekleştiği takdirde ise sigortayı yaptıran şahsın lehtarlarına şirket tarafından belirlenen ücretin ödenmesi, akdin kumara benzer taraflarının bulunduğunu düşündürmüştür.²⁸ Ancak sigorta sistemine daha derinlemesine bir perspektiften yaklaşıldığında bu sözleşmenin kumarla herhangi bir ilgisinin bulunmadığı açıkça görülmektedir. Zira sigorta sistemi, kumarda olduğu gibi bir tarafın kazancı diğer tarafın kaybı üzerine kurulmamış, aksine toplum içinde ortaya çıkabilecek muhtemel risklere karşı güvence sağlamak ve bireylerin uğrayabileceği zararları en aza indirmek üzere tasarlanmıştır. Ayrıca, sigorta sistemine katılan bireylerin temel motivasyonu yardımlaşma ve dayanışma olmasa da sistemin bu unsurları içerdiğini de söylemek mümkündür. Bu bağlamda sigorta, bireyler arasında dolaylı bir dayanışma mekanizması olarak da değerlendirilmiş ve kumardan farklı görülmüştür.²⁹

3.3. Akdin Faiz İçermesi

Ticari sigortanın ve bu bağlamda hayat sigortasının meşru olmadığını savunanların bir diğer delili akdin faiz içerdiği iddiasıdır. Nitekim sigorta şirketine akit esnasında belirli bir meblağ ödenmekte ve sigortanın teminat altına aldığı riziko gerçekleştiği takdirde şirketten belirli bir tazminat alınmaktadır. Ödenen ve alınan her iki meblağ arasında ise fark bulunmaktadır. Sigorta akdini muâvazalı bir satım akdi olarak değerlendiren görüşe göre şirkete ödenen meblağdan daha fazla tazminat alınması durumunda ribe'l-fadl gerçekleşmektedir. Ödenen meblağ ile alınan tazminatın eşit olması durumunda ise ribe'n-nesîe faizi gerçekleşmektedir. Yani bu düşüncede olanlara göre bu akit, nakit karşılığında nakdin satımına benzemektedir ki bu da sahih değildir.³⁰

Sigorta akdinin faizli bir muamele olduğu meselesi, akdin mahiyetiyle yakından ilişkilidir. Başka bir ifadeyle, sigorta şirketine ödenen prim karşılığında tazminat mı yoksa bir tür sigorta himayesi

²⁸ Dalgın, "Kaza Hayat ve İşsizlik Sigortalarına Yeni Bir Yaklaşım", 904, 905.

²⁹ Necmettin Güney, "Sigorta Akdi Bağlamında Tartışılan Garar, Kumar, Faiz ve Haksız Kazanç Unsurlarının Fıkhi Açidan Değerlendirilmesi", *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*, ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş (Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022), 169; el-Karadâğî, *et-Te'mînü't-tekâfül el-İslâmî*, 173-176, 178, 179; K. M. Zakir Hossain Shalim, "Revisiting Life Insurance In Islamic Law", *Turkish Journal of Islamic Economics* 3/2 (2016), 46, 47.

³⁰ Dalgın, "Ticari ve Alternatif Sigorta Sistemleri ve Sigortayla İlgili Bazı Problemlerin Fıkhi Açidan Değerlendirilmesi", 111; Güney, "Sigorta Akdi Bağlamında Tartışılan Garar, Kumar, Faiz ve Haksız Kazanç Unsurlarının Fıkhi Açidan Değerlendirilmesi", 170; el-Karadâğî, *et-Te'mînü't-tekâfül el-İslâmî*, 1/179.

mi³¹ satın alınmaktadır sorusuna verilecek cevap, akdin faiz unsuru barındırıp barındırmadığını belirleyecektir. Konu ile alakalı olarak Din İşleri Yüksek Kurulu, “Sigorta, prim karşılığında tazminatın satışı olmayıp güven ve teminat verme karşılığında prim almaktır.”³² görüşünü benimsemektedir. Dolayısıyla bu görüşe binaen sigorta akdinin konusu prim karşılığında sigorta himayesini satın almaktır ve cinslerin farklı olması sebebiyle de akit faiz unsuru içermemektedir.

Sigorta akdinin faiz içerdiğine dair öne sürülen bir diğer gerekçe, sigorta şirketlerinin topladıkları primleri faizli bankalarda veya faiz içerikli finansal enstrümanlarda değerlendirmeleridir. Sigorta şirketinin biriken primleri faizli enstrümanlar aracılığıyla değerlendirdiği varsayıldığında bu durum, primlerin içerisine dinen haram kabul edilen gelir unsurlarının da dahil olduğu sonucunu doğurmaktadır. Herhangi bir tazminat ödemesi gerçekleştiğinde ise tazminat bu havuzdan ödenmekte ve sigortalı kısmî olarak haram kabul edilen bir gelirden ödeme almaktadır. Konu ile ilgili Din İşleri Yüksek Kurulu’nun fetvasına bakıldığında Kurul, şirketin bu işleyişini kendi bünyesinde değerlendirmekte ve sigortalı açısından meşru olmayan herhangi bir durumun bulunmadığını iddia etmektedir.³³ Ancak harama giden yolu kapatmak (Sedd-i zerâi)³⁴ için mubah olan fiillerin yasaklanması İslâm hukukunda bilinen bir kaidedir. Dolayısıyla meselenin bu kapsamda düşünülmesi ve sigorta şirketinin meşru olmayan iş ve işlemlerle ya da meşru olmayan gelir kaynaklarıyla meşgul olmasının önünün açılmaması önemli bir kriter olmalıdır.

Mesele, dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası açısından değerlendirildiğinde şöyle bir tablo ortaya çıkmaktadır. Bu sigorta türünde prim, dövizde endeksli olarak toplanmaktadır. Sigorta süresi genel olarak 10 veya 12 yıldır. Bu süre zarfında toplanan prim, vefat gerçekleşmediği takdirde aynen geri iade edilmektedir. Aynen geri iade edildiği için herhangi bir faizin oluşması söz konusu değildir. Ancak vefat gerçekleştiğinde sigortalı şahsın lehtarının alacağı tazminat, ödenen primden fazla olabilmektedir. Bu durumda ise sigorta akdi ile satın alınan şeyin ne olduğu tartışması aynen bu durumda da geçerlidir.

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasında bu kapsamda göz önünde bulundurulması gereken diğer bir mesele, primleri toplayan şirketin bu meblağları hangi yatırım enstrümanlarında değerlendirdiğidir. Bu konu kapsamında ileride ayrı bir başlık açılacak ve sigorta şirketleri arasında bu ürünü sunan şirketlerin, topladıkları primleri hangi finansal enstrümanlarda değerlendirdikleri tespit edilmeye çalışılacaktır.

3.4. “Hayat Sigortası” İsmindeki Talihsizlik

Hayat sigortasına yapılan eleştirilerden bir diğeri bizzat isminden kaynaklanmaktadır. Öyle ki “hayat sigortası” denildiğinde bu durum yanlış anlaşılmış ve hayat sigortasının, kadere meydan okuma olduğu³⁵ ve bu sebeple caiz olmadığı ifade edilmiştir. Ancak teknik olarak değerlendirildiğinde hayat sigortası, bireyin hayatını değil; vefat, sakatlık veya belirli bir süre yaşamaya bağlı finansal kayıpları güvence altına almayı hedeflemektedir. Dolayısıyla hayat sigortası ile amaçlanan şey, bireyin vefat etmesi veya etmemesi üzerine oynanan bir kumar olmamakla birlikte sigortayı yaptıran bireyin de amacı sebepsiz zenginleşmek değildir. Bilakis

³¹ Hasan Hacak, “İslâm Hukuku Açısından Sigorta Akdinin Konusu”, *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*, ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş (Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022), 135; Hacak, “İslâm Hukukunda Sigorta ve Fıkıh Bilginlerinin Sigortaya Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi”, 38, 39.

³² Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), “<https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/3656/sigortanin-dini-hukmu>” (05 Aralık 2024).

³³ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), “<https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/3656/sigortanin-dini-hukmu>” (05 Aralık 2024).

³⁴ Bu kavram hakkında daha detaylı bilgi için bkz. İbrahim Kâfi Dönmez, “Sedd-i Zerâi”, Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/277.

³⁵ Mustafa Ahmed ez-Zerkâ, *Nizâmü’t-te’mîn* (Beyrut: Müessesetü’r-Risâle, 1974), 47.

sigortalının amacı, hayatı hakkındaki var olan riski ve bu risk sebebiyle ailesinin veya lehtarlarının yaşayabileceği maddi-manevi olumsuz durumu sigortalılar arasında paylaşmaktır.³⁶ Buna rağmen, hayat sigortası ismi etrafında oluşan bu tür yanlış anlamalar, hayat sigortasının dini açıdan meşruiyetine yönelik tartışmaların meydana gelmesine sebep olmuştur. Bu durum, sigortanın terminolojisinin daha dikkatli seçilmesi ve kavramsal çerçevesinin daha doğru bir şekilde ifade edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

3.5. Dövizle Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortasının Birikim Primi İçermemesi ve Toplanan Fonun Değerlendirildiği Alanlar Açısından İncelenmesi

Daha önce ifade edildiği üzere dövizle endeksli prim iadeli hayat sigortası, dövizle endeksli olarak yapılmakta ve sigorta kapsamındaki riziko gerçekleşmediği takdirde belirlenmiş olan zamanın sonunda (10 yıl veya 12 yıl olabilmektedir) ödenen prim geri iade edilmektedir. Bu açıdan bakıldığında hayat sigortasının bu türü, temelde farklılıkları bulunmakla birlikte kısmen bireysel emeklilik sistemine benzemektedir. Öyle ki bireysel emeklilik sisteminde de aylık ödemeler yapılmakta ve belirli bir zaman sonra bu ödemeler, elde edilen kâr ile geri ödenmektedir. Bununla birlikte bireysel emeklilik sisteminde devlet katkısı da mevcuttur ve bu sistemde herhangi bir riziko teminat altına alınmamaktadır. Zikredilen hayat sigortasının bu türünde ise belirlenen zamanın sonunda riziko gerçekleşmediği takdirde sadece biriken prim tutarı dövizle endeksli olarak iade edilmekte ve zaman içerisinde bu tutardan elde edilen kazanç şirkete ait olmaktadır. Dolayısıyla bu durumun İslâm hukuku açısından tahlilinin önemli olduğu düşünülmektedir.

Dövizle endeksli prim iadeli hayat sigortasında, akit ile teminat altına alınan riziko gerçekleştiğinde tazminat bedelinin ödendiği ifade edilmişti. Sigorta mantığı açısından bu duruma bakıldığında herhangi bir problem görülmemektedir. Zira primler tahsil edilmekte ve riziko gerçekleştiğinde belirlenen tazminat dövizle endeksli olarak ödenmektedir. Hayat sigortasının meşru olduğunu düşünenler açısından bu işlemde herhangi farklı bir durum bulunmamaktadır. Diğer taraftan belirlenen süre zarfında rizikonun gerçekleşmemesi durumunda, tahsil edilen primlerin müşteriye aynen iade edilmesi, ancak süreç boyunca primlerden elde edilen kârın şirkete ait olması hususu ise üzerinde durulması ve tartışılması gereken bir meseledir.

Bir kimseye dövizle endeksli olarak aylık belirli bir miktar borç verip belirlenen zamanın sonunda miktarın tamamının geri alınmasında herhangi bir sakınca olmasa gerektir. Zira burada bir karz akdinin varlığından söz etmek mümkündür. Dövizle endeksli prim iadeli hayat sigortasında buna benzer bir durum olmakla birlikte aynı zamanda sigorta hizmeti de satın alınmaktadır. Dolayısıyla öncelikle akla şöyle bir soru gelmesi mümkündür ki şirkete verilen karz karşılığında şirketten sigorta hizmeti mi alınmaktadır? Zira böyle bir durumda "menfaat celbeden her karz faizdir"³⁷ rivayeti akla gelmekte ve bu da yapılan akdin sahih olmayabileceğini düşündürmektedir. Ancak biz bunun böyle olmadığını düşünmekteyiz. Zira sigorta şirketine ödenen prim, karz olarak verilmemekte bizzat sigorta akdinin karşılığı olarak ödenmektedir. Diğer bir ifadeyle akit yapıldığı esnada sigorta akdi kurulmakta ve ödenen primler, sigorta akdinin bedeli olarak ödenmektedir. Dolayısıyla her iki taraf arasındaki akit ilişkisini karz bağlamında düşünmek doğru bir yaklaşım tarzı değildir.

Dövizle endeksli prim iadeli hayat sigortasını, klasik fıkıhın akitlerinden herhangi birisine benzetmek yerine yeni bir akit çeşidi olarak değerlendirmek daha doğrudur. Zira bu akit, sigorta

³⁶ Muhammed Süleyman el-Aşkar vd., *Buhûs fıkhiyye fî kadâye'l-iktisâdiyyeti'l-mu'âsıra* (Ürdün: Dâru'n-Nefâis, 1998), 1/12; ez-Zerkâ, *Nizâmü't-te'mîn*, 47.

³⁷ Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. 'Alî el-Hüsrevî el-Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, thk. Muhammed 'Abdulkâdir 'Atâ (Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003), 5/571; Ozat Shamsheev - Mahmut Samar, "كل قرض جر دراسة حول مصدر قاعدة "كل قرض جر", *Islam Tetkikleri Dergisi* 13/2 (2023), 525-528.

akdi olarak doğmakta ve riziko gerçekleştiği takdirde sigorta akdinin hükümleri uygulanmaktadır. Ancak 10 veya 12 yıllık süre içerisinde, teminat altına alınan riziko gerçekleşmediğinde ise bir nevi ödül muvacehesinden olmak üzere sigortalıya, prim olarak ödemiş olduğu karşılıklar geri iade edilmektedir. Dolayısıyla akit, sigorta akdi olarak doğmaktadır ve bu bağlamda alınan primler sigorta akdi çerçevesinde tahsil edilmektedir. Riziko gerçekleşmediği takdirde şirketin, tahsil ettiği primleri dövizde endeksli olarak iade etmesinin önünde ise herhangi bir engel olmasa gerektir. Zira yukarıda da ifade edildiği üzere bunun, belirli bir süre tamamlandığı takdirde şirket tarafından verilmesi beklenen bir ödül olarak değerlendirilmesi mümkündür.

Bu bağlamda ele alınması gereken bir diğer mesele, dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası kapsamında ödenen primlerin yönlendirildiği yatırım enstrümanlarının fikhî açıdan değerlendirilmesidir. Zira riziko gerçekleştiği takdirde tazminatın ödenmesi, bu enstrümanlardan elde edilen gelirlerden yapılabileceği gibi şirketin kendi mal varlığından da yapılma ihtimali bulunmaktadır. Ancak her ikisinin arasının ayrılması mümkün değildir. Dolayısıyla ödenen primlerin yatırıma yönlendirildiği enstrümanlar dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasının meşruiyeti açısından önemlidir.

Rizikonun gerçekleşmemesi durumunda sigorta akdine taraf olan bireyin, primlerini aynen geri alması sebebiyle faiz geliri elde etmesi veya uygunsuz kazanç sağlaması söz konusu değildir. Ancak sigorta şirketinin, tahsil ettiği primleri İslam hukuku ilkelerine aykırı yatırım araçlarında değerlendirdiği varsayıldığında, bu durum şirket açısından meşruiyet sorununa yol açmakta ve dolaylı olarak bu durumdan sigorta akdini yapan bireyler de etkilenmektedir. Nitekim böyle bir durumda, sigorta yaptıran bireyler, ödedikleri primlerin İslam hukuku ilkelerine uygun olmayan yatırım araçlarında değerlendirilmesine rıza göstermiş olmaktadır ve geri almış oldukları miktarda faiz kazancı bulunmasa bile şirketin uygunsuz kazanç sağlamasına aracı olmaktadır. Bu durumun sedd-i zerâi' ilkesi çerçevesinde sakıncalı görülmesi, tercih edilmeye değer bir yaklaşım olarak değerlendirilebilir. Sigorta yaptıran topluluk açısından mesele ele alındığında ise bazı bireylerin tazminat alma ihtimali bulunmasa bile, topluluktaki diğer bireylerin herhangi bir zamanda tazminat alma imkânı mümkündür. Tazminatın meşru gelirlerden ödenmesi gerektiği dikkate alındığında, primlerin İslam hukuku ilkelerine uygun yatırım araçlarında değerlendirilmesi zorunlu hâle gelmektedir.

Bu kapsamda şöyle bir itiraz yapılması mümkündür; sigorta akdini yapan taraf, akit kapsamında sigorta güvencesi satın almaktadır ve bu meşru bir işlemdir. Şirketin ise primi nerede değerlendireceği kendi tasarrufunda olan bir durumdur. Bu durumun, satın alınan bir eşyaya kıyas edilmesi de mümkündür. Öyle ki bir kimse, bir eşya satın alabilir. Satıcı ise ödenen bedeli daha sonra uygun olmayan bir mecrada kullanabilir. Satıcının almış olduğu bedeli İslâm hukuku açısından uygun olmayan bir yerde kullanması nasıl ki müşterinin durumunu etkilemiyorsa sigorta akdinde de aynı durum geçerli olmalıdır. Diyanetin fetvası da sigorta akdinin aslen meşru olduğu, şirketin ise ödenen primleri nerede değerlendirdiğinin önemli olmadığı yönündedir.³⁸ Bu düşünceye karşılık olarak şöyle denilebilir ki sigorta akdinde, satım akdinden farklı bir işleyiş söz konusudur. Satım akdindeki karşılıklı sorumluluk, muhayyerlik durumu ve bazı hukuki sorumluluklar hariç devam etmemektedir. Sigorta akdinde ise akdin geçerli olduğu zaman içerisinde şirketin birtakım sorumlulukları devam etmekte ve riziko gerçekleştiğinde tazminat ödeme sorumluluğu bulunmaktadır. Dolayısıyla şirketin bu tazminatı, İslâm hukuku açısından meşru kabul edilen yatırım gelirlerinden karşılaması akdin meşruiyeti açısından önemlidir. Diğer bir ifadeyle sigorta şirketinin meşru bir hizmet sunabilmek için gelirlerinin de İslâm hukuku

³⁸ Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB), "https://kurul.diyaret.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/3656/sigortanın-dini-hukmu" (27 Aralık 2024).

açısından meşru olması gerekmektedir. Aksi takdirde meşru olmayan gelirler ile meşru bir hizmet sunulması gibi bir durum ortaya çıkmaktadır.

3.6. Ödenen Primlerden Yıllara Göre Farklı Oranlarda Kesinti Uygulanması

Daha önce de ifade edildiği üzere dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası uzun süreli yapılan bir hayat sigortası çeşididir. Şirketin kendisinden talep edilen yükümlülüklerini yerine getirebilmesi için sigorta yaptıran şahıstan belirlemiş olduğu süre kadar (Genelde 10 veya 12 yıl) primleri toplaması ve bu süre içerisinde topladığı primleri uygun gördüğü yatırım alanlarında değerlendirmesi asıldır. Bu sebeple sigorta yaptıran şahıs, belirlenmiş olan zamandan önce ödemiş olduğu primleri iade almak istediği takdirde şirket, primden kesinti uygulamakta ve yapmış olduğu kesintiden sonra geriye kalan miktarı iade etmektedir. Yıllara göre şirketlerin uygulamış olduğu kesinti oranı tablosunun bir örneği aşağıdaki gibidir:³⁹

Yıl	Kesinti	Yıl	Kesinti
1.Yıl	%100	7.Yıl	%50
2.Yıl	%95	8.Yıl	%40
3.Yıl	%90	9.Yıl	%30
4.Yıl	%80	10.Yıl	%20
5.Yıl	%70	11.Yıl	%10
6.Yıl	%60	12.Yıl	%0

Tabloda görüldüğü üzere sistemden çıkılmak istenildiği takdirde farklı yıllarda farklı oranlarda kesinti uygulanmaktadır. Bu durumun İslâm hukuku açısından değerlendirilmesi sistemin meşruiyeti açısından önemlidir. Zira böyle bir kesinti durumunda herhangi bir tarafa faizin tahakkuk etmesi, söz konusu edilen hayat sigortası türünün meşru olmamasını gerektirmektedir.

Daha önce de ifade edildiği üzere dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası, taraflar arasında akdedilen bir karz değildir. Karz olduğu düşünüldüğünde yıllara göre yapılan kesinti miktarının faiz kapsamında değerlendirilmesi ve akdin meşru görülmemesi mümkündür; ancak bu akit ile sigorta hizmeti satın alınmakta ve riziko gerçekleşmediği ve belirli bir süre tamamlandığı takdirde ödül mahiyetinden olmak üzere sigorta bedeli birikimsiz olarak iade edilmektir. Yapılan sözleşme, sigorta akdi çerçevesinde icra edilen yeni bir akit olarak değerlendirildiğinde yıllara göre yapılan kesinti oranının caiz olmayacağı mümkün gözükmemektedir. Zira şirket tarafından sistemde kalınan süre miktarınca bir ödül takdir edilmesinde ve buna göre ödenen primden kesinti yapılmasında ve sistemde on yıl kalındığı takdirde ödül olarak primin tamamının geri iade edilmesinde herhangi bir sakınca bulunmamaktadır. Dolayısıyla dövize endeksli prim iadeli hayat sigortası içerisinde böyle bir uygulamanın bulunmasının sistemin meşruiyetine etki etmediği kanaati taşınmaktadır.

4. Sektörde Sunulan Dövize Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortalarının Değerlendirilmesi

Hayat sigortası, sigortalının yaşamına bağlı bir sözleşme türü olması nedeniyle, sözleşme süresi sonunda rizikonun gerçekleşmemesi durumunda sigortalıya herhangi bir fayda sağlamamakta ve bu durum, birey tarafından “zarar” olarak algılanabilmektedir. Bu düşüncenin önüne geçebilmek için sigorta şirketleri prim iadeli hayat sigortası ürününü çıkarmışlardır. Özellikle Türkiye’de

³⁹ Anadolu Hayat Emeklilik, “<https://www.anadoluhayat.com.tr/>”, (Erişim 06 Ocak 2025).

enflasyon oranının çok yüksek seyretmesi ve paranın değerinin sürekli düşmesi ve değişmesi sebebiyle prim iadeli hayat sigortası branşında dövizde endeksli ürünler ortaya çıkarılmış ve satılmaya başlanmıştır. Bu kapsamda bazı şirketler, sunmuş oldukları ürünlerin faizsiz olduğunu belirtirken bazı şirketler ise böyle bir açıklamada bulunmamışlardır. Bu başlık altında şirketlerin bu kapsamda sunmuş oldukları ürünler, İslâm hukukunun ilkeleri bağlamında ve katılım esaslı sigortacılık faaliyetleri çerçevesinde incelenecektir.

4.1. Faizsiz Dövizde Endeksli Prim İadeli Hayat Sigortası Ürünü

Katılım sigorta şirketleri de dâhil olmak üzere sigorta şirketleri arasında bir tarama yapıldığında dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası ürününü faizsiz olarak sunduğunu belirten şirket sadece Türkiye Sigortadır.⁴⁰ Yapılan tarama neticesinde dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasını faizsiz olarak sunduğunu belirten başka herhangi bir şirkete rastlanmamıştır.

Daha önce ifade edildiği üzere genel olarak sigortanın ve özelde hayat sigortasının caiz olabilmesi için özellikle sigorta şirketlerinin primleri nerelerde değerlendirdiği ve yatırıma yönlendirdiği hususu önemlidir. Bu bağlamda Türkiye Sigorta şirketinin faizsiz olarak sunduğunu belirttiği ürünün detayları incelendiğinde şirketin, tahsil ettiği primleri, katılım bankalarında değerlendireceği taahhüdü görülmektedir.⁴¹ Dolayısıyla şirket, primleri, İslâm hukuku ilke ve kaidelerine ve katılım esaslarına uygun olan enstrümanlarda değerlendireceğini belirtmektedir. Katılım bankaları nezdinde bulunan katılma hesaplarının, mudarebe yöntemiyle fon toplayıp murabaha yöntemiyle veya İslâm hukukuna uygun diğer finansman teknikleriyle değerlendirdiği dikkate alındığında, bu hesapların İslâm hukuku ilke ve kaidelerine uygun şekilde faaliyet gösterdiği söylenebilir. Burada amacımız katılma hesaplarının fonu toplama ve değerlendirme yöntemlerinin meşruiyetini tartışmak olmadığı için bu görüşü zikretmekle yetinmek istiyoruz.

Sektör içerisinde dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası hizmeti sunan farklı şirketler de bulunmaktadır. Ancak bu şirketler katılım esaslı değildir ve işlemlerinin ve primleri değerlendirdikleri yatırım alanlarının faizsiz olduğuna dair herhangi bir açıklamada da bulunmamaktadırlar. Dolayısıyla Türkiye Sigorta şirketi dışında diğer şirketlerin hâli hazırda dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası ürününü katılım esaslarına uygun bir şekilde sunduklarını söylememiz mümkün değildir.

Sonuç

Bu çalışmada, hayat sigortası çatısı altında sunulan ve Türkiye’de enflasyonun yüksek seyrine bağlı olarak paranın değerinin düşmesi gerçeği karşısında öne çıkan “dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası” ürünü, İslâm hukuku ilkeleri çerçevesinde incelenmiştir. Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası, uzun vadeli bir sözleşme ile primlerin döviz kuru üzerinden ödenmesine, sürenin sonunda vefat rizikosu gerçekleşmediği takdirde primlerin aynen iadesine, vefat durumunda ise prim ödemelerinden çok daha yüksek bir tutarın (teminat bedelinin) dövizde endeksli olarak ödenmesine dayanmaktadır.

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasının meşruiyeti hususunda genel olarak hayat sigortası çerçevesinde tartışılan konular hariç tutulursa göze çarpan en önemli meselelerden birisi sözleşmenin hangi akit türü esas alınarak yapıldığıdır. Nitekim vefat rizikosu gerçekleşmediği takdirde ödenen primlerin aynen geri alınacak olması akdin karz üzerine kurulduğu imasını vermektedir. Ancak biz bu sözleşmenin bir karz akdi değil sigorta akdi kapsamında yeni bir akit olduğunu düşünmekteyiz. Zira sözleşme icra edildiğinde toplanan primler ile ilgili tüm sorumluluk şirkete ait olmakta ve riziko gerçekleştiği takdirde tazminat ödenmektedir. Yine

⁴⁰ Türkiye Sigorta, “<https://www.turkiyesigorta.com.tr>” (03 Ocak 2025).

⁴¹ Türkiye Sigorta, “<https://www.turkiyesigorta.com.tr>” (03 Ocak 2025).

müşteri uzun süreli olan bu üründen ayrılmak istediğinde yıllara göre belirli oranda kesintiler yapılmakta ve kalan kısım müşteriye iade edilmektedir. Ayrıca primlerden elde edilen kazanç şirkete ait olmaktadır. Dolayısıyla akit, karz olarak değil bir sigorta akdi şeklinde doğmaktadır. Rizikonun gerçekleşmemesi durumunda ödenen primlerin dövizde endeksli olarak iade edilmesi ise yine şirketin tasarrufunda olan bir durumdur ve İslâm hukuku açısından bunun önünde herhangi bir engel bulunmamaktadır.

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasının meşruiyetini etkileyen konulardan bir diğeri toplanan primlerin hangi yatırım enstrümanlarında değerlendirildiğidir. Sigorta primi ödendikten sonra bu husustaki sorumluluğun şirkete ait olduğu ve bu durumun akdin meşruiyetine etki etmediği görüşünü benimseyenler bulunmakla birlikte biz bu şekilde düşünmediğimizi belirtmek isteriz. Zira şirket, tüm sorumluluklarını ödenen primlerden elde edilen kazançlar ile yerine getirmekte ve yine riziko gerçekleşmediğinde primi, meşru olmayan yatırım araçlarında değerlendirip geri iade etmektedir. Bu durumun sedd-i zerâi' kapsamında akde etki ettiği kanaatindeyiz. Zira İslâm hukukunda haram kılınan bir şeye alet olmak da yasaklanan bir husustur. Dolayısıyla dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortasının İslâm hukuku açısından meşru kabul edilebilmesi için ödenen primlerin İslâm hukuku açısından meşru kabul edilen yatırım alanlarında değerlendirilmesi önemli bir kriterdir.

Sektöre bakıldığında dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası ürününü sadece konvansiyonel şirketler sunmaktadır. Bu şirketler arasından ise sadece birisi, topladığı primleri faizsiz olarak değerlendirdiğini ifade etmektedir. Diğer şirketler ise toplanan primlerin nasıl değerlendirileceği hususunda herhangi bir bildirimde bulunmamaktadır. Bu ürünün İslâm hukuku açısından meşru bir şekilde sunulduğunu iddia etmek için primlerin, meşru yatırım enstrümanlarında değerlendirilmesi gerektiği düşünüldüğünde sektörde sadece bir şirketin sunduğu ürünün İslâm hukuku açısından meşru kabul edilebileceği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

Dövizde endeksli prim iadeli hayat sigortası çerçevesinde önerebileceğimiz son husus ise bu ürünün dövizde endekslenmekten ziyade altına endekslenmesidir. Altının, volatilitésinin dövizde nispetle daha fazla olduğu düşünüldüğünde primlerin altına endekslenmesi şirketler açısından daha fazla risk unsurudur; ancak altın yatırımı yapmak isteyen ve aynı zamanda hayat sigortası güvencesi almak isteyenler açısından böyle bir ürünün daha cazip olma ihtimali de bulunmaktadır.

Makale Türü / Article Type	Araştırma Makalesi / Research Article
Değerlendirme / Peer-Review	Çift Taraflı Körleme - En Az İki Dış Hakem / Double anonymized – At Least Two External
Etik Beyan / Ethical Statement	Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup, kullanılan veriler literatür taraması ve yayımlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere riayet edildiği ve yararlanılan tüm kaynakların eksiksiz biçimde kaynakçada belirtildiği beyan olunur. / This study does not require ethical committee approval, as the data were obtained through literature review and published sources. It is hereby declared that scientific and ethical principles were adhered to throughout the preparation of the study, and all referenced works have been duly cited in the bibliography.
Benzerlik Taraması / Plagiarism Checks	Evet / Yes – Turnitin / Ithenticate.
Çıkar Çatışması / Conflicts of Interest	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir. / The author(s) has no conflict of interest to declare.
Etik Beyan Adresi / Complaints	suifdergi@gmail.com
Finansman / Grant Support	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır. / The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.
Telif Hakkı ve Lisans / Copyright & License	Yazarlar dergide yayımlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptir ve çalışmaları CC BY-NC 4.0 lisansı altında yayımlanmaktadır. / Authors publishing with the journal retain the copyright to their work licensed under the CC BY-NC 4.0.

Yapay Zekâ Kullanımına Dair Yazar Taahhütnamesi

(Author Declaration on the Use of Artificial Intelligence)

Yazar, yapay zekâ araçlarının kullanımına ilişkin şeffaflık, etik uygunluk, orijinallik ve sorumluluk ilkelerine riayet ettiğini beyan etmiş, bu kullanımın etik ilkelere uygun olmasını ve tüm akademik sorumluluğu üstlendiğini taahhüt etmiştir. Nihai düzenlemeler ve akademik uygunluk kontrolleri yazar tarafından gerçekleştirilmiş olup, ortaya çıkan metnin tüm sorumluluğu yazara aittir. Belgenin imzalı asıl nüshası dergi süreç dosyalarında mevcuttur. / The author has declared adherence to the principles of transparency, ethical compliance, originality, and responsibility in the use of artificial intelligence tools. They have affirmed that such usage complies with ethical standards and have undertaken full academic responsibility for it. Final revisions and checks for academic compliance were carried out by the author, who assumes full responsibility for the resulting text. The signed original copy of the document is available in the journal's editorial process files.

Kaynakça/References

- Akpınar, Özgür. "Hayat Sigortaları: Kavramsal Çerçevesi ve Tarihsel Gelişimi". *Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sitemi*. ed. Fuat Erdal. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2018.
- Anadolu Hayat Emeklilik. "https://www.anadoluhayat.com.tr", ts. Erişim 06 Ocak 2025
- Aşkar, Muhammed Süleyman vd. *Buhûs Fıkhiyye fî Kadâyê'l-İktisâdiyyeti'l-Mu'âsıra*. 2 Cilt. Ürdün: Dâru'n-Nefâis, 1998.
- Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Hüseyn b. 'Alî el-Hüsrevî. *es-Sünenü'l-kübrâ*. thk. Muhammed 'Abdulkâdir 'Atâ. 11 Cilt. Beyrut: Daru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 2003.
- Dalgın, Nihat. *Günümüzdeki Tartışmalı Dini Konular 2*. Samsun: Etüt Yayınları, 2010.
- Dalgın, Nihat. "Kaza Hayat ve İşsizlik Sigortalarına Yeni Bir Yaklaşım". *I. Uluslararası İslâm Ticaret Hukukunun Günümüzdeki Meseleleri Kongresi*. ed. Mehmet Bayyigit. 878-928. Konya: Kombad Yayınları, 1997.
- Dalgın, Nihat. "Ticari ve Alternatif Sigorta Sistemleri ve Sigortayla İlgili Bazı Problemlerin Fıkhi Açısından Değerlendirilmesi". *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*. ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş. Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022.
- Darîr, es-Siddîk Muhammed Emîn. *el-Garar fî'l-'ukûd ve âsâruhû fî't-tarbikâtü'l-mu'âsıra*. Cidde: el-Ma'hadü'l-İslâmî li'l-Buhûs ve't-Tedrib, 1993.
- Diyanet İşleri Başkanlığı (DİB). "https://kurul.diyanet.gov.tr/Cevap-Ara/Karar/3656/sigortanin-dini-hukmu". 05 Aralık 2024
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "Garar". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/366-371. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Dönmez, İbrahim Kâfi. "Sedd-i Zerâi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 36/277-282. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Güney, Necmettin. "Sigorta Akdi Bağlamında Tartışılan Garar, Kumar, Faiz ve Haksız Kazanç Unsurlarının Fıkhi Açısından Değerlendirilmesi". *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*. ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş. Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022.
- Hacak, Hasan. "İslâm Hukuku Açısından Sigorta Akdinin Konusu". *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*. ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş. Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022.
- Hacak, Hasan. "İslâm Hukukunda Sigorta ve Fıkıh Bilginlerinin Sigortaya Yaklaşımının Genel Bir Değerlendirmesi". *Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* 30 (2006), 21-50. <https://doi.org/10.15370/muifd.91145>
- Hayrettin Karaman. "https://www.hayrettinkaraman.net/sc/00139.htm". Erişim 09 Ocak 2025. <https://www.hayrettinkaraman.net/sc/00139.htm>
- İbn Mâce, Ebû 'Abdillâh Muhammed b. Yezîd. *Sünen*. thk. Muhammed Fu'âd 'Abdülbâkî. 2 Cilt. Beyrut: Dâru İhyâi Kütübi'l-'Arabiyye, ts.
- Karadâgî, Ali Muhyiddîn. *et-Te'mînü't-tekâfülü el-İslâmî*. 2 Cilt. İstanbul: Dâru'n-Nidâ, 2018.
- Karaman, Hayrettin. *Günlük Hayatımızda Helâller ve Haramlar*. İstanbul: İz Yayıncılık, 26. Baskı., 2008.
- Kâsânî, Ebû Bekir b. Mes'ûd. *Bedâ'i 'u's-şanâ'i fî tertibi's-şerâ'i*. Beyrut: Dâru'l-Kütübi'l-İlmiyye, 1986.
- Kaya, Ferudun - Kahya, Mehmet. *Sigorta ve Sigortacılık Yürürlükteki Sigorta Mevzuatına Göre*. İstanbul: Beta Yayıncılık, 2017.
- Müslim, Ebû'l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc. *el-Câmi 'u's-sahîh*. nşr. Muhammed Fuâd Abdülbâkî. Kahire: y.y., 1374-75/1955-56.
- Özcan, Hakan. "Hayat Sigortası Ürünleri ve Fiyatlandırma". *Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik*. ed. Fuat Erdal. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi, 2018.

- Paçacı, İbrahim. "Birikimli Hayat Sigortasının Fıkhi Açıdan Değerlendirilmesi". *Sigorta Sistemleri Çalıştayı*. ed. Seracettin Yıldız - Mehmet Akkuş. Ankara: T.C. Cumhurbaşkanlığı Diyanet İşleri Başkanlığı, 2022.
- Paçacı, İbrahim. "Hayat Sigortaları ve Bireysel Emeklilik Sistemi". *Mütefekkir* 4/8 (Aralık 2017), 313-338.
- Paçacı, İbrahim. "İslam Hukuku Açısından 'TARSİM', Kaza ve Hayat Sigortaları". *İslâmî Sigortacılık ve Finans Sempozyumu*. Çorum: Hitit Üniversitesi, 2021.
- Sağlam, Hadi. *İslâm Hukuku Açısından Hayat Sigortası*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2001.
- Serahsî, Ebû Bekr Şemsü'l-e'imme Muhammed b. Ebî Sehl Ahmed. *el-Mebsut*. Beyrut: Dâru'l-Ma'rife, 1431.
- Shalim, K. M. Zakir Hossain. "Revisiting Life Insurance In Islamic Law". *Turkish Journal of Islamic Economics* 3/2 (2016), 39-62.
- Shamshiyev, Ozat - Samar, Mahmut. دراسة حول مصدر قاعدة "كل قرض جر نفعاً فهو ربا" وقواعد ممارستها وتطبيقها في المعاملات المالية الحديثة. *İslam Tetkikleri Dergisi* 13/2 (2023), 519-539. <https://doi.org/10.26650/iuitd.2023.1263781>
- Türkiye Sigorta. "chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://s3.eu-central-1.amazonaws.com/turkiyesigorta.com.tr/staticPages/the-2024-prim-iadeli-hayat-sigortasi--faizsiz-dovize-endeksli--r8--1-20241218115627.pdf". 03 Ocak 2025
- Zerkâ, Mustafa Ahmed. *Nizâmü't-te'mîn*. Beyrut: Müessesetü'r-Risâle, 1974.
- Zerkâ, M. Ahmet - Neccar, A. Muhammed Abdulaziz. *İslam Düşüncesinde Ekonomi, Banka ve Sigorta*. çev. Hayreddin Karaman. İstanbul: İz Yayıncılık, 2. Baskı, 2009.